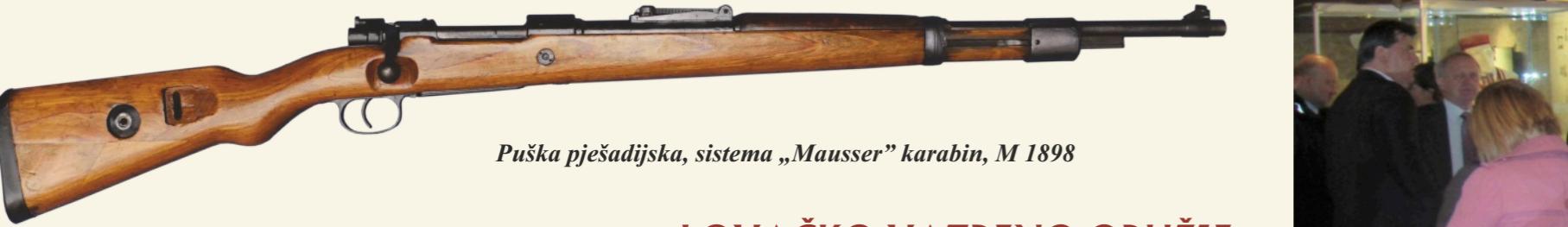

Puška

Puška je osobno ručno oružje svakoga vojnika i služi za uništavanje protivničkih vojnika, oklopljenih i neoklopljenih vozila, utvrđenih zgrada i bunkera. Puške se dijele na vojničke, lovačke i sportske. Početkom 15. stoljeća najprije su se pojavile sporometne puške. One su se punile na ustima cijevi. Početkom 16. stoljeća ručno vatreno oružje dobiva oblik današnje puške, željezna cijev usađena je u drveni kundak.

Svećenik Aleksander John Forsyth je 1807. godine patentirao svoj pronalazak koji je donio pravu revoluciju u izradi pušaka, puške paljenja na kapsisu. Ovaj se sistem proizvodnje pušaka i municije primjenjuje i danas. Krajem, a naročito nakon završetka Prvog svjetskog rata počinju se pojavljivati poluautomatske i automatske puške.

Puška pješadijska, sistema „Mausser“ karabin, M 1898

LOVAČKO VATRENO ORUŽJE

Lovačko vatreno oružje je po svojim konstrukcijskim osobinama vrlo slično vojničkom pa je njegova masovna uporaba kao alternativa u gotovo svim dosadašnjim sukobima. Osnovna podjela lovačkog vatretnog oružja je na puške sačmarice i karabine (kuglare). Osnovni problem pri uporabi lovačkog oružja u ratnim uvjetima je velika raznolikost kalibara i vrsta streljiva, što znatno otežava opskrbu na bojištu.

Lovačka puška dvocijevna sistema „Hammerless“

ZAŠTITNA VOJNA OPREMA

Pod pojmom vojne opreme podrazumijeva se ona oprema koja služi za zaštitu vojnika i oružja u borbi. Razvoj oružja kroz povijest potaknuo je i razvoj vojne opreme. Danas se vojna oprema dijeli na opremu za zaštitu vojnika i opremu za zaštitu oružja.

ZAKLJUČAK

Namjera nam je da Zbirka oružja i vojne opreme, koja je obrađena i predstavljena u ovom katalogu, doprinese bogatstvu i raznovrsnosti bogate kulturno povjesne baštine grada Senja, a koja je ujedno dokaz da su Senjani tijekom povijesti branili i obranili svoj grad. Predmeti su u katalogu raspoređeni prema skupinama i tipu naoružanja. Najprije je predstavljeno hladno oružje, kao što su mačevi, sablje, jatagani, bajonete i noževi, te budovan i topuz. Zatim slijedi najbrojniji dio zbirke koji se odnosi na vatreno oružje: topove, pištolje, revolvere i puške. Na kraju kataloga predstavljena je zaštitna vojna oprema koju čine razne kacige.

Borbena kaciga

Zbirka oružja i vojne opreme, tvrđava Nehaj

Gradske muzeje
Milana Ogrizovića 5, HR-53270 Senj
<http://www.muzej-senj.hr>
e-mail: gradski.muzej.senj@gst-t.com.hr
tel./fax: +385 (0)53/881-141

Postav i koncepcija izložbe: Gradske muzeje Senj (GMS)

Izdavač: Gradske muzeje Senj

Za izdavača: Blaženka Ljubović, prof.

Uredili: Blaženka Ljubović, prof., Melania Prpić, dipl. oec.,
Vedran Tomljanović, Marina Krpan, Csaba Pinter

Fotografije: Arhiva GMS, Csaba Pinter

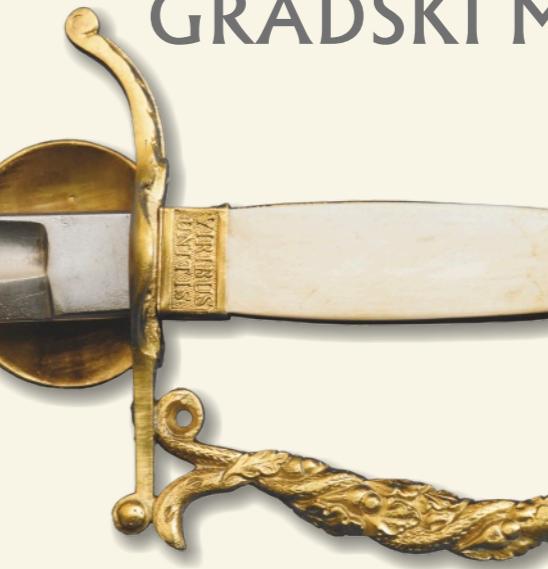
Grafički dizajn i priprema: Eko-info studio

Naklada: 2.000 komada

Tisk: Kerschoffset, Zagreb, 2018.

Naslovica: Mač austrijskih činovnika M 1878, Pištolj paljenja na kapsisu tipa „Pečanka“

GRADSKI MUZEJ SENJ

ZBIRKA ORUŽJA I VOJNE OPREME

UVOD

Mnogobrojni kulturno-povijesni spomenici i arheološki ostaci svjedoče o burnoj prošlosti grada Senja, a među njima značajno mjesto zauzima jedna od zbirk Gradskega muzeja Senj (GMS), Zbirka oružja i vojne opreme.

U sakupljanju predmeta Muzej se vodio muzeološkom politikom vrednovanja svakog pojedinog predmeta. Naglasak je bio u njegovoj vrijednosti kao materijalnog povijesnog dokumenta za razdoblje u kojem je nastao i u kojem je bio korišten kao i činjenici je li isti pripadao nekoj značajnoj osobi iz hrvatske povijesti.

Sakupljena i obradena Zbirka predstavljena u ovom katalogu može se pohvaliti vrijednim primjerima hladnog i vatrenog oružja kao i vojne opreme koja potječe iz vremena od 17. do 21. stoljeća. Zbirka oružja i vojne opreme GMS čuva zanimljive primjerke mletačkih mačeva (sciavona), austrijskih sablji, turskih jataganata te raznih pištolja. Senj nije mimošlo zlo kao što je Prvi i Drugi svjetski rat te se stoga u ovoj zbirci nalazi veliki broj hladnog i vatrenog oružja iz tog vremena. Također, značajan dio ove Zbirke čine puške i pištolji paljenja na kremen iz 18. stoljeća, paljenja na kapsulu iz 19. stoljeća pa sve do automatskog oružja koje potječe iz 20. stoljeća. Poseban dio Zbirke prikazuje skromno naoružanje i opremu kojom je još jednom ne samo Senj, već cijela Hrvatska krenula u Domovinski rat braniti svoju domovinu. Budući je kroz veći dio povijesti posjedovanje što većeg i ljepše ukrašenog oružja bilo pitanje prestiža, veliku ulogu pri njegovom oblikovanju i proizvodnji imala je i estetika. To nam posebno dokazuju pojedini primjeri oružja kao što su orientalne puške i sablje koje su bogato ukrašene slonovom kosti i sedefom. Posjedovanje ovakvog oružja svjedoči nam o važnosti Senja kao trgovачkog središta u pomorskom prometu između tadašnjih velikih trgovачkih centara istoka i zapada. Ovim su katalogom djelatnici GMS željeli pokazati koliko je stručnog rada i ljubavi uloženo u obradu i zaštitu ovog dijela materijalne kulturne povijesti s područja grada Senja.

Vitrina s oružjem, detalj s izložbe ZOVO, tvrđava Nehaj

HLADNO ORUŽJE

Hladno oružje je naziv za svako oružje koje se koristi kinetičkom energijom osobe koja ga upotrebljava. Dijeli se na blisko i daljinsko hladno oružje. Blisko hladno oružje je ono oružje koje se koristi za borbu prsa o prsa, a svrha mu je neprijatelja uništiti pomoću udarca, sjeće ili uboda. Daljinsko hladno oružje je ono oružje koje neprijatelja uništava na daljinu pomoću projektila.

Pod hladnim oružjem, u kontekstu ovog rada bit će obrađeni: mačevi, jatagani, sablje, bajoneti, noževi, buzdovani i topuzi.

Mač

Smatra se da je mač jedino tehnološki stvoreno oružje koje u sebi sjediniuje učinkovitost obrane sa snagom napada. Mač se sastoji od balčaka i sječiva. Sječivo je dvosjeklo, ponekad i jednosjeklo, a završava manje ili više oštrim vrškom. Sječivo može biti ili žlijebljeno ili s hrptom (grebenom). Balčak se sastoji od glavice, rukohvata i križnice. Za zaštitu od vlage i mehaničkih oštećenja mač se čuva i nosi u koricama koje su ovještene o pojas.

Mač tipa „schiavona“

Sablja

Sablja se od mača razlikuje po tome što ima lagano zakrivljenu oštricu. Ovo oružje potječe s Istoka od konjaničkih plemena središnje Azije i Japana. U Europu dolazi za seobe naroda, a koriste je Huni, Avari i Mađari. No, s postupnom prevlašću mača kao glavnog srednjovjekovnog oružja, sablja nestaje iz uporabe. U Europi će se ponovno pojaviti tek s turskim provalama na ovo područje. Kasnije će mnogi narodi koji su bili u dodiru s Turcima ponovno preuzeti sablju.

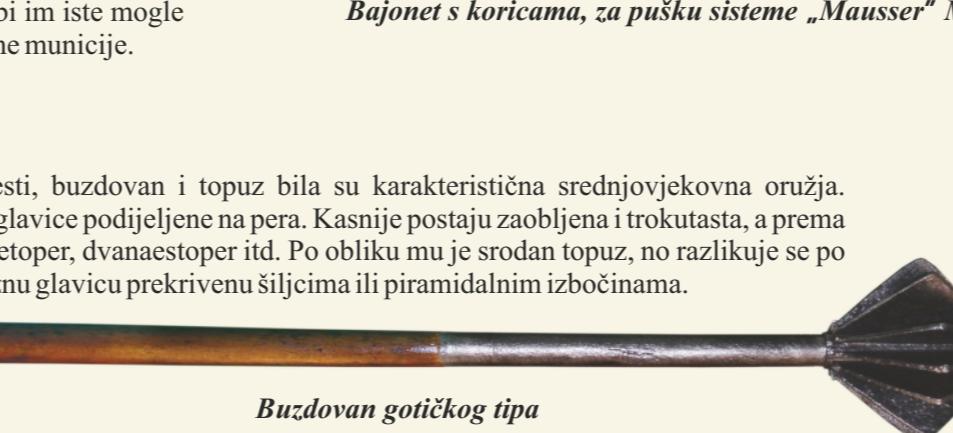
Turska sablja tipa karabela s koricama

Jatagan „bjelosapac“ s koricama

Bajonet s koricama, za pušku sisteme „Mauser“ M 24

Sablja tipa karabela s koricama

Buzdovan i topuz

Iako se javljaju još u prapovijesti, buzdovan i topuz bila su karakteristična srednjovjekovna oružja. Buzdovan se sastoji od kraće drške i glavice podijeljene na pera. Kasnije postaju zaobljena i trokutasta, a prema broju pera razlikujemo šestoper, desetoper, dvanaestoper itd. Po obliku mu je srođan topuz, no razlikuje se po tome što ima punu brončanu ili željeznu glavicu prekrivenu šiljcima ili piramidalnim izbočinama.

Sablja tipa karabela s koricama

VOJNO VATRENO ORUŽJE

Vatreno oružje je naziv koji podrazumijeva svaki uređaj koji ispaljuje jedan ili više projektila pri velikim brzinama koristeći plinove koji se razvijaju izgaranjem eksploziva odnosno punjenja u cijevi. Pojavom vatrenog oružja dolazi do velike promjene u naoružanju i ratovanju. Prethodilo mu je otkriće baruta koje seže puno ranije u povijest. Danas se vatreno oružje obično dijeli na topničko i streljačko oružje.

Top

Top je ime za bilo koje cijevno oružje koje je namijenjeno bacanju teških zrna na veliku udaljenost. Top se punio s prednje strane tako da bi se najprije umetnuo barut, a zatim kamena kugla koju s vremenom zamjenjuje metalna. Suvremeni topovi pojavljuju se u Prvom svjetskom ratu. Tada su služili za gađanje neprijateljskih gradova, tenkova, zrakoplova, brodova i velikih skupina vojnika.

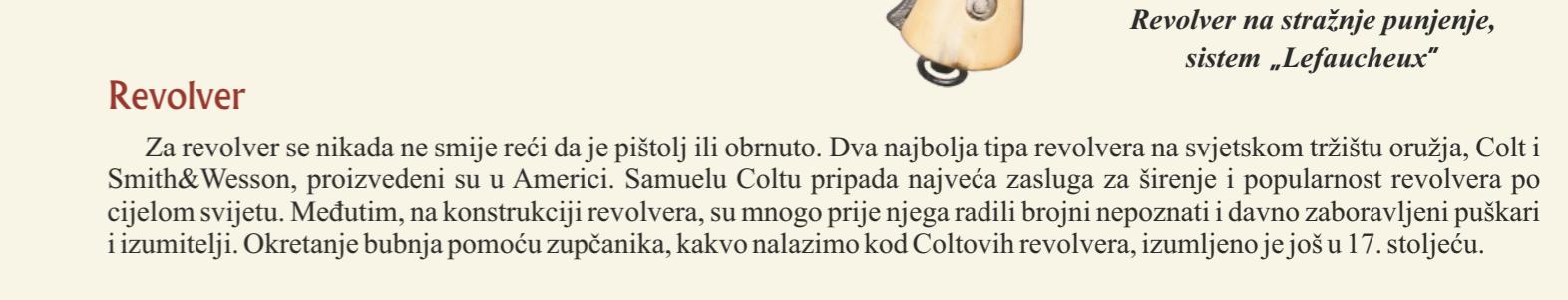
Top bedemski na postolju

Pištolj

U cijelokupnoj svojoj povijesti čovjek je težio da ima osobno oružje, dovoljno djelotvorno da pogodi protivnika na daljinu i da mu pomogne u borbi za opstanak. Najstariji su pištolji imali kratku cijev i tešku dršku koja je završavala masivnim kuglastim proširenjem. Početkom 17. stoljeća pojavljuje se savršeniji mehanizam na kremen koji se koristi sve do prve polovice 19. stoljeća. Izumom mehanizma za ispaljivanje koji koristi kapsulu, proizvode se preteće današnjih pištolja. Mehanizam na kapsulu je omogućio i konstrukciju poluautomatskih pištolja koji su danas u uporabi.

Pištolj austrijske konjice paljenja na kapsulu M 1851

Revolver na stražnje punjenje, sistem „Lefaucheux“

Revolver

Za revolver se nikada ne smije reći da je pištolj ili obrnuto. Dva najbolja tipa revolvera na svjetskom tržištu oružja, Colt i Smith&Wesson, proizvedeni su u Americi. Samuelu Coltu pripada najveća zasluga za širenje i popularnost revolvera po cijelom svijetu. Međutim, na konstrukciji revolvera, su mnogo prije njega radili brojni nepoznati i davno zaboravljeni puškarji i izumitelji. Okretanje bubnja pomoću zupčanika, kakvo nalazimo kod Colto, izumljeno je još u 17. stoljeću.